

Kiinteistön haltijan järjestämän
jätteenkuljetuksen tarkastelu
Multian kunnassa

28.5.2020

SISÄLLYS

MÄÄRITELMÄT.....	3
1 JOHDANTO.....	4
1.1 Selvitystyön taustaa.....	4
1.2 Tarkasteltava alue.....	4
1.3 Kiinteistöittäisen jätteenkuljetuksen järjestäminen	5
1.4 Kuljetusjärjestelmästä päättäminen.....	5
1.4.1 Jätelain edellytykset kiinteistön haltijan järjestämälle jätteenkuljetukselle.....	6
1.5 Nykyinen jätteenkuljetusjärjestelmä.....	7
1.6 Käytetyt tausta-aineistot	7
2 TARKASTELTAVAN ALUEEN KULJETUSOLOSUHTEET	8
2.1 Alueen ominaisuudet – väestö, asukastiheys ja kiinteistömäärät	8
2.2 Jätehuoltomääräysten velvoitteet	8
2.3 Jättemäärät	9
3 JÄTELAIN EDELLYTYSTEN TÄYTTYMISEN TARKASTELU	10
3.1 Alueella on tarjolla jätteen kuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.	10
3.2 Jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.....	12
3.3 Päätöksen vaikutukset arvioidaan kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan	14
4 YHTEENVETO	16
LÄHTEET.....	18

MÄÄRITELMÄT

Tässä selvityksessä tarkoitetaan

Kiinteistöittäisellä jätteenkuljetuksella kunnan tai kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusta, jossa jätelajit noudetaan kiinteistölle sijoitetusta keräyspisteestä tai kahden tai useamman kiinteistön yhteiskeräyspisteestä.

Kiinteistön haltijan järjestämällä jätteenkuljetuksella kiinteistöittäistä jätteenkuljetusta, jossa kiinteistön haltija vastaa jätteenkuljetuksen hankkimisesta sopimalla asiasta yksityisen jätteenkuljetusyrityksen kanssa jätehuoltomääräysten mukaisesti.

Kunnan järjestämällä jätteenkuljetuksella kiinteistöittäistä jätteenkuljetusta, jossa kunnallinen jäteyhtiö, Sammakkokangas Oy, vastaa jätteenkuljetuksen kilpailuttamisesta sekä tilaamisesta noutamaan jätteet kiinteistöiltä jätehuoltomääräysten mukaisesti.

Kunnan jätehuoltojärjestelmällä kunnan järjestämän jätehuollon kokonaisuutta, jonka kautta kunta huolehtii kunnallisen yhdyskuntajätehuollon piiriin kuuluvista jätteistä. Kunnan jätehuoltojärjestelmä koostuu keräys- ja vastaanottopisteistä, kiinteistöittäisestä jätteenkuljetuksesta sekä jätteiden käsittelystä.

Kunnan vastuulle kuuluvalla jätteellä asumisessa syntyvää jätettä, kunnan hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvää yhdyskuntajätettä sekä liikehuoneistolla syntyvää yhdyskuntajätettä, joka kerätään yhdessä asumisen tai kunnan toiminnoissa syntyvien jätteiden kanssa.

Asumisessa syntyvällä jätteellä kaikkea vakinaisessa asunnossa, vapaa-ajanasunnossa, asuntolassa ja muussa asumisessa syntyvää jätettä sen lajista, laadusta ja määrästä riippumatta.

1 JOHDANTO

1.1 Selvitystyön taustaa

Pohjoisessa Keski-Suomessa kunnallisena jäteyhtiönä toimii Sammakkokangas Oy. Yhtiön osakaskuntia ovat Kannonkoski, Karstula, Kinnula, Kivijärvi, Pihtipudas, Petäjävesi, Saarijärvi, Uurainen, Viitasaari, Äänekoski ja 1.1.2020 lukien myös Multia ja Hankasalmi. Jätelain 23 §:n mukaisena alueen yhteisenä jätehuoltoviranomaisena toimii Sydän-Suomen jätelautakunta. Jätelautakunnan tehtäviin kuuluu mm. jätehuoltomääräyksistä, jätetaksasta ja jätteenkuljetusjärjestelmästä päättäminen.

Nykyinen jätelaki (646/2011) tuli voimaan 1.5.2012. Sen mukaan kunnan, jossa tällöin oli käytössä kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus, tuli tarkastella täyttääkö käytössä ollut järjestelmä jätelain 37 §:n edellytykset ja tehtävä asiasta päätös viimeistään vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Multian kunnassa ei ole lainedellyttämää kuljetusjärjestelmän tarkastelua tehty.

Jätelain 37 §:n 3 momentin mukaisesti jätehuoltoviranomaisen on kuljetusjärjestelmäpäätöksen tehtyään säännöllisesti seurattava ja valvottava jätelain mukaisten edellytysten täyttymistä ja tarvittaessa muutettava päätöstä, jos lain edellytykset eivät täyty. Päätöksen muuttamiseen sovelletaan samoja menettelyjä ja edellytyksiä kuin muutettavan päätöksen valmistelussa.

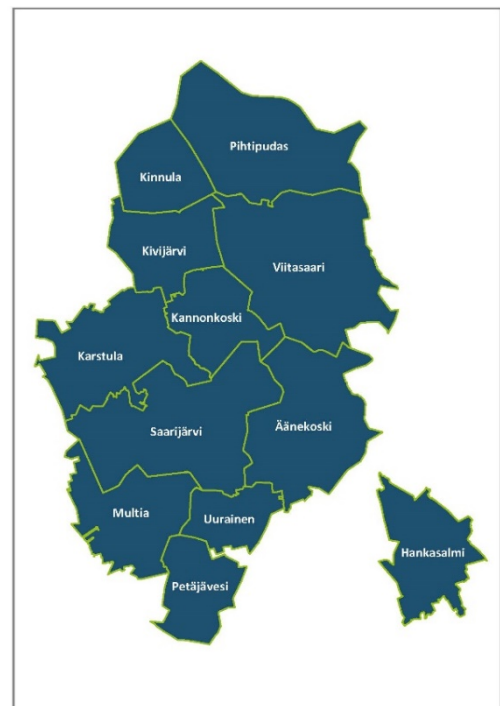
Jätelakia ollaan parhaillaan uudistamassa ja tässä luonnoksessa, joka on parhaillaan lausuntokierroksella, on poistettu mahdollisuus kiinteistön haltijan järjestämään jätteenkuljetukseen. Lakimuutos tulee voimaan 1.1.2021 alkaen. Kuljetusjärjestelmä asia halutaan kuitenkin käsitellä tuosta mahdollisuudesta riippumatta, koska emme voi tietää tässä vaiheessa lopullista lain muotoa.

1.2 Tarkasteltava alue

Jätteenkuljetusjärjestelmätarkastelu koskee Sydän-Suomen jätelautakunnan alueella Multian kuntaa. Tarkastelu koskee kunnan vastuulle kuuluvaa yhdyskuntajätettä pois lukien saostus- ja umpisäiliöliete. Tarkastelu koskee lisäksi pakkausjätteiden kiinteistökohtaista keräystä. Tämän tarkastelun painopiste on asumisessa syntyvissä jätteissä.

Saostus- ja umpisäiliölietteet on jätetty tämän tarkastelun ulkopuolelle niiden erityispiirteiden vuoksi.

Jätehuoltoviranomainen tekee tarvittaessa saostus- ja umpisäiliölietteistä erillisen jätelain mukaisen selvityksen asumisessa syntyvien lietteiden kuljetuksista ottamalla huomioon jätteen laatu, keräys- ja kuljetusolosuhteet. Luonnoksessa jätelain muuttamisessa on esitetty, että saostus- ja umpisäiliölietteen kuljetuksissa kaksoisjärjestelmä säilyisi. Kriteerit, joilla tämä toteutetaan, ovat kuitenkin muuttumassa. Luonnoksen mukaan kunta voisi edelleen laissa säädettyjen edellytysten täytyessä päättää, että kiinteistön haltijan on järjestettävä kuljetus. Lietteiden kuljetusjärjestelmän

Kuva 1 Sydän-Suomen jätelautakunnan jäsenkunnat (lähde: Saarijärven kaupunki)

käsittelyssä odotetaan, mitä jätelain muutos tuo tullessaan ja asian käsittely toteutetaan sen mukaisesti.

Jätelain mukaisesti kunnan vastuulla on järjestää asumisessa, kuten vakinaisessa asunnossa, vapaa-ajan asunnossa, asuntolassa ja muussa asumisessa syntyvän jätteen jätehuolto. Kunnan vastuulle kuuluvat myös kunnan hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvät yhdyskuntajätteet sekä niiden liikehuoneistojen yhdyskuntajätteet, jotka kerätään kiinteistöllä yhdessä edellä mainittujen jätteiden kanssa.

1.3 Kiinteistöittaisen jätteenkuljetuksen järjestäminen

Kiinteistöittäisestä jätteenkuljetuksesta huolehtiminen on olennainen osa lakisääteiseen velvollisuuteen perustuvaa kunnan järjestämää jätehuoltoa. Jätteenkuljetuksessa on kyse julkisesta välttämättömyyspalvelusta, jonka on toimittava kaikissa oloissa, kaikkina aikoina ja kaikilla alueilla. Jätelain 35 §:ssä säädetään yleiset vaatimukset, jotka kiinteistöittäisen jätteenkuljetuksen on täytettävä kuljetusjärjestelmästä riippumatta. Näiden vaatimusten mukaan kiinteistöittäinen jätteenkuljetus on järjestämistavasta riippumatta järjestettävä niin, että tarjolla on jätteen kuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin. Kiinteistöittäisessä jätteenkuljetuksessa on noudatettava kunnan jätehuoltomääräyksiä ja jäte on toimitettava kunnan määräämään vastaanotto- tai käsittelypaikkaan. Lisäksi jätelaki edellyttää, että jätteenkuljetusyrittäjän on oltava hyväksytty jätelain mukaisesti ELY-keskuksen ylläpitämään jätehuoltorekisteriin. Jätelain ehtojen lisäksi kuljetusyrittäjällä tulee olla voimassa ELY-keskuksen myöntämä liikennelupa.

Kiinteistöittäinen jätteenkuljetus voidaan järjestää:

1) Kunnan järjestämänä jätteenkuljetuksena (jätelaki 36 §)

- Kunnallinen jäteyhtiö Sammakkokangas Oy huolehtii jätteenkuljetuksen kilpailuttamisesta hankintalain mukaisesti siten, että kuljetusyrittäjillä on tasapuoliset mahdollisuudet osallistua kunnan jätehuoltopalveluiden tuottamiseen.
- Sopimussuhde syntyy kunnallisen jäteyhtiön ja kuljetusyrittäjän välillä.
- Kyseessä on kiinteistön haltijalle tarjottava julkisoikeudellinen palvelu, josta perittävä maksu määrätään kunnan jätetaksan mukaisesti.
- Jätetaksan hyväksyy Sydän-Suomen jätelautakunta.

2) Kiinteistön haltijan järjestämänä jätteenkuljetuksena (jätelaki 37 §)

- Kiinteistön haltija sopii itse valitsemansa kuljetusyrittäjän kanssa jätteen kuljetuksesta järjestämästään keräyspaikasta kunnan määräämään vastaanottopaikkaan.
- Kiinteistön haltijalla on velvollisuus tarkistaa, että jätteitä kuljettava yritys kuuluu jätelain mukaiseen jätehuoltorekisteriin.
- Kyseessä on kiinteistön haltijan ja kuljetusyrittäjän välinen yksityisoikeudellinen sopimus, jossa kuljetusyrittäjä perii kuljetuspalveluista yksityisoikeudellisen maksun.
- Sydän-Suomen jätelautakunta hyväksyy taksan jätteenkäsittelyn osalta. Kuljetusyrittäjä määrittelee kuljetushinnat ja mahdolliset lisäpalvelumaksut itsenäisesti.

1.4 Kuljetusjärjestelmästä päättäminen

Jätehuoltoviranomaisen toimivaltaan kuuluu päättää siitä, järjestetäänkö kiinteistöittäinen jätteenkuljetus kunnassa tai sen osassa kunnan vai kiinteistönhaltijan järjestämänä jätteenkuljetuksena. Viranomaisen harkintavaltaa jätteenkuljetusjärjestelmää valittaessa on jätelaissa rajattu, jotta varmistetaan kunnan vastuulle

säädetyt jätteen jätteenkuljetuspalvelujen saatavuus, laadukkuus ja toimivuus myös silloin, kun jätteenkuljetusyrityksen valinta jätetään kiinteistön haltijalle (HE 199/2010). Päätös jätteenkuljetuksen järjestämisestä kiinteistön haltijan järjestämänä jätteenkuljetuksena voidaan tehdä vain silloin, kun jätelain 37.1 §:ssä säädetyt edellytykset täyttyvät (KHO 2016:19). Jätehuoltoviranomainen voi rajata tällaisen päätöksen koskemaan tiettyä jätelajia tai tietynlaatuisia jätteitä.

Päätettäessä kiinteistöittäisestä jätteenkuljetusjärjestelmästä on jätehuoltoviranomaisen tehtävä asiassa hallintolain mukainen valituskelpoinen päätös. Jätehuoltoviranomaisena toimiva Sydän-Suomen jätelautakunta ratkaisee asian itsenäisesti. Viranomaisen on ennen kuljetusjärjestelmäpäätöksen tekemistä tai muuttamista varattava kaikille, joiden elinympäristöön, työntekoon tai muihin oloihin päätöksenteolla voi olla huomattava vaikutus, mahdollisuus saada tietoa asian käsittelyn lähtökohdista ja lausua mielipiteensä asiasta (jätelaki 38 §). Asian vireilläolosta ja vaikuttamismahdollisuuksien käyttämisestä on ilmoitettava asian merkityksen ja laajuuden kannalta sopivalla tavalla. Hallintolain mukaan päätös on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset.

Kuljetusjärjestelmäpäätöksen lainmukaisuudesta ei voida varmistua pelkästään sillä perusteella, miten käytössä ollut sopimusperusteinen jätteenkuljetusjärjestelmä on kunnan arvion mukaan toiminut (KHO 2016:19). Jätehuoltoviranomaisen ei ole pakko valita kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusta siinäkään tapauksessa, että jätelain 37.1 §:ssä säädetyt edellytykset täyttyisivät. Viranomainen voi sille kuuluvan harkintavallan nojalla päättää tässäkin tapauksessa siirtymisestä kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen. Selvitysten on osoitettava jätelaissa säädettyjen edellytysten täyttyvän vain päätettäessä jatkaa kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusta (KHO 2016:20).

Kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen voidaan jätelain ja sen perusteluiden sekä korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjapäätösten nojalla katsoa olevan ensisijainen vaihtoehto kiinteistöittäisen jätteenkuljetuksen järjestämiseksi.

1.4.1 Jätelain edellytykset kiinteistön haltijan järjestämälle jätteenkuljetukselle

Jätehuoltoviranomainen voi päättää, että kiinteistöittäinen jätteenkuljetus järjestetään kiinteistön haltijan järjestämänä kuljetuksena, jos voidaan perustellusti osoittaa, että;

- 1) Alueella on tarjolla jätteen kuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin;
- 2) Jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle ja
- 3) Päätöksen vaikutukset arvioidaan kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan.

Jätelain edellytysten ja samalla päätöksen lainmukaisuuden arvioimiseksi on varmistuttava siitä, että päätöstä tehdessä hallintolaissa (31.1 §) tarkoitetut asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset ovat olemassa.

Jotta jätelaissa säädettyjen vähimmäisedellytysten (kohdat 1-3) täyttymistä voidaan arvioida, tulee päätöksenteon tueksi tehtävässä selvityksessä kuvata päätöksen kohteena olevia alueita riittävän yksityiskohtaisesti ja niin, että kysymyksessä oleviin jätelajeihin mahdollisesti liittyvät erityispiirteet otetaan huomioon. Selvityk-

sessä on erityisesti kiinnitettävä huomiota niihin alueiden ominaisuuksiin, joilla on merkitystä jätteenkuljetuksen ja sen kustannusten tai toimivuuden kannalta, kuten asuinkiinteistöjen määrään ja tiheyteen, kuljetusmatkoihin tai alueen kuljetusoloihin muutoin. Samankaltaiset alueet voidaan tarkastelussa yhdistää, mutta kuljetusolojen kannalta erityyppisiä alueita, kuten esimerkiksi keskustaajamaa, hyvin harvaan asuttuja alueita ja saaristoalueita, on yleensä syytä tarkastella erikseen. Arvioinnissa on otettava huomioon myös kuljetuspalveluista perittävät maksut. (KHO 2016:19)

1.5 Nykyinen jätteenkuljetusjärjestelmä

Jätteenkuljetus on järjestetty kiinteistön haltijan järjestämänä kuljetuksena. Kiinteistöt valitsevat itse haluamansa jätteenkuljetusyrityksen ja tekevät sopimuksen jätteen keräämisestä ja kuljetuksesta yrittäjän kanssa. Kuljetusyritys laskuttaa kiinteistöltä keräämiensä jätteiden käsittelymaksun voimassa olevan jätetaksan mukaisena. Kuljetusmaksun ja mahdolliset lisäpalvelumaksut yrittäjä laskuttaa oman hinnastonsa mukaisesti.

Multialla ei tällä hetkellä ole kunnan tai jäteyhtiön ylläpitämiä yleisiä keräyspisteitä. Sammakkokangas Oy tulee avaamaan Multialle vuoden 2020 aikana aluekeräyspisteitä, joilla tullaan keräämään asumisessa syntyviä hyöty(pakkaus)jätteitä. Sekajätteen keräys aloitetaan haja-asutusalueen pisteillä, kun sen tarve ja asiakas-kunta on kartoitettu. Jäteyhtiön ylläpitämät aluekeräyspisteet palvelevat pääsääntöisesti haja-asutusalueen kiinteistöjä. Sekajäteastiat on tarkoitettu vain vuosittaista käyttöoikeusmaksua maksaville vakituisesti asu-tuille ja vapaa-ajan kiinteistöille. Ensisijaisena jätehuollon liittymisvaihtoehtona pidetään kiinteistöittäisellä jäteastialla liittymistä (oma- tai kimppa-astia).

1.6 Käytetyt tausta-aineistot

Tässä selvityksessä kiinteistöjen liittymistä jätehuoltoon on tarkasteltu kunnan rakennusrekisterin ja jätteenkuljettajilta saatujen tietojen perusteella. Mikäli kiinteistöllä on rakennusrekisterissä useampia asuinrakennuksia, on ne huomioitu jätehuollon liittymisastetta laskiessa.

Kiinteistöjen tiedot jätehuollon järjestelyistä on yrittäjiltä toimitetuista kuljetusrekistereistä ja ne koskevat vuotta 2019. Kunnan rakennusrekisterin tiedot on otettu marraskuussa 2019 ja niitä on osittain täydennetty toukokuussa 2020.

Jätehuoltoviranomainen on tehnyt Multialla mahdollisesti toimiville jätteenkuljetusyrityksille (3 kpl) huhtikuussa 2020 kyselyn, jossa on selvitetty mm. yrityksen toiminta-alue, kerätyn kuntavastuullisen jätteen määrää ja jäteastian tyhjennyshintoja. Vain yksi yritys kolmesta vastasi kyselyyn.

Selvityksen tausta-aineiston hankkimiseksi lähetettiin myös Multian kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle ja Sammakkokangas Oy:lle kyselyt, joihin saatiin vastaukset. Näissä vastauksissa tuotiin esille, että kunnassa toimisi tällä hetkellä 2-3 kuljetusyritystä, joista kahdella on asiakkaina suurin osa Multian asiakaskunnasta. Yksi yrittäjä toimii pienellä alueella kuntien rajapinnassa. Lisäksi yhden kylän alueella 21 kiinteistölle on järjestetty jätteen kuljetuspalvelu toisen kunnallisen jäteyhtiön Lakeuden Etapin kautta, koska kuljetusta ei ollut tuonne alueelle muutoin saatu järjestettyä.

Ympäristöministeriön julkaisemassa jätelakioppaassa (Ympäristöhallinnon ohjeita 5/2015) annetaan suosituksia yhdyskuntajätehuoltoa koskevien tulkinnallisesti haastavien jätelain eri säännösten soveltamisesta. Oppaassa mainitut seikat, joita tulee tarkastella arvioitaessa kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusta, on otettu selvitystyössä huomioon.

2 TARKASTELTAVAN ALUEEN KULJETUSOLOSUHTEET

2.1 Alueen ominaisuudet – väestö, asukastiheys ja kiinteistömäärät

Multian kunta sijaitsee Keski-Suomen maakunnassa naapurikuntinaan Saarijärvi, Ähtäri, Keuruu, Petäjävesi. Multian asukasluku oli vuoden 2019 lopussa 1566 henkilöä ja maapinta-ala 766 km². Multialla on yksi taajama: Multian keskustaajama. Multian asukkaista 47,4 % eli noin puolet asukasta asuu taajama-alueilla. Asuntokuntia oli vuonna 2018 767, joista noin 94,3 % asui rivi- ja pientaloissa.

Taulukko 1 Multian tunnuslukuja

Väkiluku	1566 (vuonna 2019)
Pinta-ala	766 km ²
Vesistöä	32 km ²
Väestötiheys	2,04 asukasta/km ²
Taajama-aste	47,4 % (vuonna 2018)
Asuntokuntia	767 (vuonna 2018)
lähde: tilastokeskus	

Multia sijaitsee läntisessä Keski-Suomessa 60 kilometrin päässä Jyväskylästä. Tärkeimmät liikenneyhteydet Multialle ovat Jyväskylä – Vaasa valtatie 18 ja Kangasala – Kärsämäki kantatie 5, joiden risteyskohdassa Multia sijaitsee.

Haja-asutusalueella asuu 52,6 % asukkaista. Haja-asutusalueella erityisesti vapaa-ajan asutus on melko harvaa, mutta keskittynyt vesistöjen läheisyyteen. Vakituinen asutus on haja-asutusalueella keskittynyt kylien läheisyyteen. Kyliä ovat, Isojärvi-Kopola, Karhila-Vehkoo, Linna-Peurala, Nikara Sahrajärvi, Tarhapää ja Väättäiskylä.

Multialla asuinkiinteistöjä on yhteensä tällä hetkellä rakennusrekisteritiedon mukaan 765 kpl, joista vakituisesti asuttuja pientaloja on noin 69 % sekä rivi- ja kerrostaloja yhteensä noin 6 %. Vapaa-ajan kiinteistöjä on yhteensä 272 kpl, mikä on noin 26 % asuinkiinteistöjen kokonaismäärästä (taulukko 2).

Taulukko 2 Asuinkiinteistöjen määrät, jotka on haettu kunnan rakennusrekisteritiedoista.

	asuinkiinteistöjen määrä (rakennusrekisteri)	osuus asuinrakennusten kokonaismäärästä
vakituiset pientalot	765	69,4 %
vapaa-ajan asunnot	272	26,2 %
rivialot	39	5,1 %
kerrostalot	6	0,8 %
yhteensä	1037	

2.2 Jätehuoltomääräysten velvoitteet

Jätelain mukaisesti kaikkien asuinkiinteistöjen, myös vapaa-ajan kiinteistöjen, tulee kuulua kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen ja järjestää kiinteistölle tarvittavat jäteasiat jätehuoltomääräysten mukaisesti.

Kiinteistöt voivat järjestää jätehuollon joko omalla tai yhteisellä jäteastialla. Multian kunnanvaltuuston 13.10.2014 § 64 hyväksymien jätehuoltomääräysten mukaisesti kiinteistöllä on oltava jäteastiat vähintään seka- ja biojätteelle. Biojätteen voi vaihtoehtoisesti myös kompostoida ja keskustaaajaman ulkopuolella kompostointi on ainut vaihtoehto. Vähintään viiden huoneiston kiinteistöillä tulee olla kiinteistökohtaiset jäteastiat lisäksi, kartongille, lasille ja metallille. Kiinteistön haltija tekee sopimuksen kaikkien jätejakeiden astiatyhennyksistä haluamansa jätteenkuljetusyrityksen kanssa.

2.3 Jättemäärät

Kunnan järjestämistä olevat yhdyskuntajätteet toimitetaan kiinteistön haltijan järjestämästä keräyspaikasta kunnan tai kunnallisen jäteyhtiön määräämään vastaanotto- ja käsittelypaikkaan. Tällä hetkellä jätteen vastaanotto on L&T:n Keuruun toimipiste, josta se lastataan eteenpäin toimitettavaksi energiahyödynnykseen. Kiinteistöillä erilliskerätyt tuottajavastuulliset jätteet kuljetusyritykset toimittavat suoraan tuottajien järjestämiin vastaanottopaikkoihin.

Taulukko 3 Multian kunnan ilmoittamat Multialle toimitetut kuntavastuullisten jätteiden määrät. Jättemäärät ovat arvioita vuotuisesta jättemäärästä. Tarkkaa määrää ei ollut saatavilla.

vuosi 2019	
sekajäte	216 tn
biojäte	45 tn

Multian kunnasta saadun raportoinnin mukaan vuonna 2019 sekajätettä on kerätty yhteensä noin 216 tonnia ja biojätettä noin 45 tonnia. Taulukossa 4 on verrattu kunnan järjestämän kuljetuksen jättemääriä Multian jättemääriin. Hyötyjätteiden määriä ei ole ollut saatavilla.

Taulukko 4 Vertailu jättemääristä kunnan järjestämän ja kiinteistön haltijan järjestämän kuljetuksen alueilla.

	asukasmäärä	kiinteistö- määrä (vuonna 2018)	vakituiset pientalot (Vuonna 2018)	sekajäte tn	biojäte tn	jättemäärä yh- teensä tn/asukas
Uurainen (kunnan järjestämä kuljetus)	3 681	2161	1432	653	120	0,210
Multia (kiinteistön haltijan järjestämä)	1 566	1 037	765	216	45	0,167

3 JÄTELAIN EDELLYTYSTEN TÄYTTÄMISEN TARKASTELU

3.1 Alueella on tarjolla jätteen kuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.

Kuljetuspalveluiden kattavuus ja luotettavuus

Jätehuoltoviranomaisen tiedon mukaan kunnassa toimii kolme ulkopaikkakuntalaista kuljetusyritystä, joista kaikki toimivat usean kunnan alueella. Palveluiden luotettavuuden yhtenä mittarina voidaan pitää kuljetusyritysten hyväksymistä ELY-keskuksen ylläpitämään jätehuoltorekisteriin, johon alueella toimivat jätteenkuljetusyritykset kuuluvat.

Mikäli kiinteistö ei pysty kilpailuttamaan kuljetustaan ja vertaamaan yritysten tarjoamaa palvelua ja hintoja, ei järjestely täytä jätelain vaatimusta kuljetuspalveluiden tarjonnan kattavuudesta ja tasapuolisuudesta. Multialla toimii useampi yrittäjä, joten kilpailua alueella on. On kuitenkin todettava, että Multialla on ainakin yksi alue, johon ei kuljetusta ole tarjottu ja alueen kuljetus on kunnan puolesta järjestetty toisen jäteyhtiön toimesta.

Mikäli yksityistä kuljetuspalvelua ei ole saatavilla tai sitä ei esimerkiksi puutteellisten liikenneolosuhteiden vuoksi voida järjestää, on kunnalla velvollisuus osoittaa jokin keräyspaikka kiinteistön jätteille. Tällä hetkellä kiinteistöistä jätteenkuljetusta ei täydennetä aluekeräyksellä eikä tarjolla ole kunnan tai jäteyhtiön ylläpitämiä keräyspisteitä vaikeiden kulkuyhteyksien varrella tai saarella sijaitseville kiinteistöille. Jäteyhtiö avaa kesäkuun loppuun mennessä Multialle vuoden 2020 aikana aluekeräyspisteitä, joissa kerätään täydentävänä keräyksenä hyötyjätteitä.

Palvelun kohtuullisuus ja syrjimättömyys

Kiinteistönhaltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa on kyse yksityisoikeudellisesta sopimuksesta, jossa kiinteistön haltija tekee valinnan eri yritysten ja hintavaihtoehtojen kesken. Sopimuksen tekeminen ei kuitenkaan ole vapaaehtoista, koska kiinteistön haltijan on jätelain mukaan järjestettävä jätteenkuljetus sopimalla siitä jätehuoltoyrityksen kanssa. Jätteenkuljetus voidaan rinnastaa välttämättömyyspalveluihin, jolloin on tärkeää taata palveluiden saatavuus kohtuullisesti ja tasapuolisesti.

Jättemaksun tasapuolisuus tarkoittaa esimerkiksi sitä, että eri asiakkaita, asiakasryhmiä tai eri alueita ei aseteta perusteettomasti toisistaan poikkeavaan asemaan. Kohtuullisuuden vaatimusta voidaan arvioida esimerkiksi silloin, kun jollakin alueella on vain yksi jätteenkuljetuspalveluja tarjoava yritys ja jolla on siten hinnoittelussaan mahdollisuus käyttää määräävää markkina-asemaansa hyväkseen. Multialla syrjimättömyysehdon toteutuminen kuljetuspalveluissa on epävarmaa, koska kiinteistön haltijoiden tyhjennyspalveluista maksamat hinnat vaihtelevat yrittäjän hinnoittelun mukaan ja meille ei ole toimitettu hinnoista tietoja.

Kunnan järjestämässä kuljetuksessa maksut ovat yhdenvertaisia ja samoin periaattein määräytyviä kaikille kiinteistöille. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa on myös mahdollista ottaa taksaohjaus käyttöön. Esimerkiksi sekajätteen tyhjennyshinnalla voi subventoida biojätteen keräystä tai lasin ja metallin lajitteluun voitaisiin kannustaa alhaisilla kuljetushinnoilla. Sydän-Suomen jätelautakunnan alueella kunnan järjestä-

mässä kuljetuksessa on käytössä tasataksa, jolloin koko toimialueella on yhtenäiset hinnat, ei pelkästään kuntakohtaisesti. Jätelaissa on 85 §:ssä säädetty kunnan jätemaksujen määräämisen perusteista, joilla varmistetaan kuntalaisten tasavertainen kohtelu.

Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa jätelain vaatimus palvelun kohtuullisuudesta ja syrjimättömyydestä kohdistuu jätehuoltoviranomaiseen ja jäteyhtiöön. Jätehuoltoviranomaisen tulee huolehtia kiinteistön haltijoiden tasapuolisesta kohtelusta muun muassa jätetaksan määräämisessä ja jäteyhtiön kuljetusten kilpailuttamiseen liittyvien tarjouspyyntöjen määrittelyissä. Urakkasopimusten kautta vaatimukset kohdistuisivat myös kunnan lukuun toimiviin jätteenkuljetusyrittäjiin.

Hintavertailu

Jäteastian tyhjennyshinta muodostuu käsittely- ja kuljetusosuuksista. Jäteastian tyhjennyshinnan käsittelyosuus määritellään jätehuoltoviranomaisen hyväksymässä jätetaksassa. Kuljetusosuuden kuljetusyrietykset määrittävät Multialla itse. Kuljetusyrietykset määrittävät itse myös mahdollisten lisämaksujen suuruuden ja perusteet. Kuljetusyrittäjille lähetetyssä kyselyssä tiedusteltiin hinnoista. Yrittäjä ei hintatietoja toimittanut, joten Multian tyhjennyshinnoista ei ole mitään käsitystä, eikä vertailua siten voida näistä tehdä. Tyypillisesti kuitenkin hinnoitteluun vaikuttaa mm. astiakoko, kiinteistön sijainti ja asiakkuuden kesto.

Tuottajavastuullisten pakkausjätteiden tyhjennyshinnassa voidaan periä vain kuljetusosuus, sillä jätteiden käsittely on kotitalouksille maksutonta. Tiedossa ei ole myöskään näiden jättejakeiden hinnoittelua.

Maksujen perintä ja maksuvaikeudet

Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa asiakkaan ja jätehuoltoyrietyksen välillä on yksityisoikeudellinen sopimus, jolloin maksuista tehtävät muistutukset käsitellään yksityisoikeudelliseen sopimukseen perustuvana kiistana käräjäoikeudessa.

Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa maksuvaikeuksiin joutuneen kiinteistön maksamattomat laskut voivat johtaa jätehuoltopalvelun lakkauttamiseen eikä kiinteistö saa tarvitsemiaan jätehuoltopalveluita. Viime kädessä kotitalouksien jätteenkuljetusten saatavuudesta vastaa kunta.

Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa jätemaksu on julkisoikeudellinen maksu ja sellaisenaan suoraan ulosottokelpoinen. Sydän-Suomen jätelautakunnan alueella kunnan järjestämässä kuljetuksessa ei jätehuoltopalveluita koskaan keskeytetä maksuvaikeuksien takia kokonaan. Kyselyyn saadun vastauksen perusteella jätteenkuljetus voidaan lopettaa, mikäli yrittäjä ei saa maksua asiakkaalta.

Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa jätemaksuista tehtävät huomautukset ja virheen korjaukset käsitellään ensisijaisesti jäteyhtiössä, mutta lisäksi kiinteistöillä on aina oikeus tehdä jätelain mukaisesti jätemaksusta muistutus jätehuoltoviranomaiselle. Jätehuoltoviranomainen tekee asiasta päätöksen, josta on valitus-oikeus edelleen hallinto-oikeuteen.

3.2 Jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle

Jätehuollon yleinen toimivuus kunnassa – jätehuoltomääräysten noudattaminen

Jätehuollon toimivuutta voidaan arvioida muun muassa sen perusteella, miten kiinteistöt noudattavat jätehuoltomääräyksiä. Jätehuoltomääräyksiin on koottu jätelain keskeisimmät tavoitteet jätehuollon turvalliselle järjestämiselle terveyden ja ympäristön kannalta. Jätelainsäädännön perusteella kaikkien asuinkiinteistöjen on järjestettävä kiinteistölle jätteen keräys ja huolehdittava jätteen kuljettamisesta asianmukaiseen käsittelypaikkaan. Kiinteistön kuulumisen kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen on pakollista. Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa jätehuoltosopimuksen tekeminen on kiinteistön haltijan vastuulla.

Jätteenkuljetusyrityiltä saatuja kuljetustietoja ei ole verrattu kunnan rakennustietoihin, koska tiedot ovat puutteelliset, eikä niistä saada todellista kuvaa liittymättömistä kiinteistöistä.

Toimitettujen kuljetustietojen perusteella ainakin 510 kiinteistöllä on sekajätteen keräys ja 76 kiinteistöllä biojätteen keräys. Lisäksi noin 21 kiinteistöä on toisen kunnallisen jäteyhtiön, Lakeuden Etapin kuljetusten piirissä, koska kuljetuspalvelua ei ole ollut heille muutoin saatavilla.

Multialla on omien astioiden lisäksi kimppa-astioita. Yhteisastian käyttöoikeus on myönnetty vapaa-ajankiinteistölle, jos kiinteistöjen välinen etäisyys toisiinsa nähden on korkeintaan 30 km. Yhteisen jäteastian käyttö tulisi perustua kiinteistöjen läheiseen sijaintiin, jolloin jätelain tarkoittama alueella järjestetty jätteenkuljetus toteutuisi. Ei ole tarkoituksenmukaista kuljettaa jätteitä pitkiä matkoja vapaa-ajan asunnolta vakitukselle asunnolle. Pelkkä kiinteistön omistussuhde ei ole peruste yhteisen jäteastian käytölle (Kuntaliitto, Jätehuoltomääräysten laatiminen).

Multian kunnasta on toimitettu kimppatietoja, joissa tiedot myös kaikista vapaa-ajankiinteistöistä, jotka käyttävät yhteisastiaa vakituksien kiinteistöjen kanssa. Näitä kimppoja on tiedossa 97 kpl (tieto voi olla osittain vanhentunut, koska on koottu paperisesta kimppa-aineistosta, jota ei ole päivitetty). Toimivat kimppa-astiat ovat hyvä ratkaisu jätehuollon järjestämiseksi varsinkin alueilla, joissa teiden kantavuudet ovat heikot. Kaikista yhteisastioiden käyttäjistä ei tätä selvitystä tehdessä ollut tietoa. Luotettavan ajantasaisen tiedon puuttuminen on Multian kohdalla ongelma. Kunnassa on yritetty pitää rekisteriä, mutta sen seurantaan ei ole ollut resursseja, joten sen pitäminen ajantasalla siten ollut mahdotonta toteuttaa.

Multialta on 66 kiinteistöä, jotka ovat määrääjäksi vapautettu jätehuollosta, näiden tila on tarkistettu yksitellen huhtikuussa 2020, joten tieto on melko luotettava. Multian kunnassa on tarkasteltu liittymättömyysasetta vuonna 2015. Tällöin jätehuoltoon kuulumattomia vakituksia kiinteistöjä oli 86 kpl ja tyhjillään olevia vakituksia asuntoja oli 262 kpl. Liittymättömiä vapaa-ajan kiinteistöjä oli 385 kpl. Liittyneitä kiinteistöjä, joissa oli tuolloin asukkaita yhteensä 663 kpl. Muita jätehuoltoon liittyneitä kiinteistöjä oli 72 kpl. Tätä tietoa ei voida kuitenkaan käyttää luotettavaan vertailuun, koska se on vanhaa. Siitä saa kuitenkin viitteitä jätehuollon järjestämisasteesta Multialla.

Biojätteen erilliskeräysvelvoite koskee kaikkia kiinteistöjä. Biojätteen voi vaihtoehtoisesti myös kompostoida. Biojätteen erilliskeräysvelvoitteen toteutumista ei voida tällä hetkellä luotettavasti arvioida, sillä kaikkia jätehuoltomääräysten mukaisia ilmoituksia kompostoinnista tai yhteisen biojäteastian käyttäjistä ei ole saatavilla. Olemassa olevissa kuljetusrekisteritiedoissa ei ole nähtävissä yhtään biojätekimppaa. Saatujen jätteenkuljetustietojen perusteella biojätettä kerätään noin 76 asuinkiinteistöltä. Keräysalue painottuu taajama-alueille.

Jätehuoltomääräysten pakkausjätteiden (metalli ja lasi) erilliskeräysveloitteet koskevat vähintään viiden huoneiston kiinteistöjä. Rivi- ja kerrostaloja on Multialla yhteensä 45 kpl. Selvitystä tehdessä ei ollut käytettävissä tietoa siitä, kuinka montaa näistä koskee pakkausjätteiden erilliskeräysveloitteet. Kuljetusyrittäjien toimittamien tietojen mukaan sekä lasin että metallin erilliskeräys on järjestetty 20 kiinteistöllä. Kartonkia kerätään kahdella asuinkiinteistöllä ja muovia viidellä. Keräysalueet painottuvat taajama-alueille. Kolmas yrittäjä, joka ei ole toimittanut kuljetustietoja, mutta on vastannut kyselyyn, ilmoittaa kuljettavansa kaikkia pakkausjätteitä myös muovia Multialla, mutta ei ilmoita asiakkasmääriä. Muissa kunnissa, joissa on käytössä kunnan järjestämä kuljetus, pakkausjätteiden keräystä on laajan aluekeräyspisteverkoston johdosta koko kunnan alueella. Multialla pakkausjätteiden täydentävää keräystä ei ole järjestetty vaan se on täysin tuottajien järjestämä.

Jätelaki velvoittaa kaikkia asuinkiinteistöjä kuulumaan kunnan järjestämään jätehuoltoon. Jätehuoltoon kuulumattomat kiinteistöt ja jätehuoltomääräysten noudattamatta jättäminen heikentävät jätehuollon yleistä toimivuutta. Puuttuminen mahdollisiin epäkohtiin on kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa nopeampaa ja helpompaa kuin kiinteistön haltijan järjestämässä kuljetuksessa. Tätä selvitystä tehdessä tämä konkretisoituu siinä, että pyynnöstä huolimatta emme ole saaneet kaikki pyydettyjä tietoja kuljetusyryksiltä. Kaksi yritystä ei vastannut tätä selvitystä varten toimitettuun kyselyyn ja yksi yrittäjistä ei toimittanut kuljetustietoa, vaan vetosi siihen, että ne ovat yrityksen ja asiakkaan välistä tietoa. Kyselyyn vastaamatta jättäminen saattaa liittyä valmisteilla olevaan jätelain uudistukseen, jossa kaksoisjärjestelmää on esitetty poistettavaksi kokonaan. Varmuudella ei kuitenkaan voida tietää, mikseivät nämä yritykset ole vastanneet tähän kyselyyn. Tämän seurauksena tiedot selvityksen laatimiseen ovat hyvin puutteelliset ja epätarkat.

Jätehuoltoon kuulumattomat kiinteistöt ja jätehuoltomääräysten noudattamatta jättäminen heikentävät jätehuollon yleistä toimivuutta. Jätehuollon seuranta on jätehuoltoviranomaisen tehtävä kuljetusjärjestelmästä riippumatta. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa jätehuoltovelvoitteen laiminlyöneet kiinteistöt saadaan nopeammin järjestelmään, reaaliaikaisen jätteenkuljetusrekisterin ansiosta. Seurannan toteuttaminen on kuitenkin mahdotonta, mikäli osa kuljetustiedoista puuttuu meiltä kokonaan.

Vaikutukset alueelliseen kehittämiseen

Jätehuollon kokonaisuus koostuu jätteen keräyksestä, kuljetuksesta ja käsittelystä. Kuljetusjärjestelmän vaikutus alueelliseen kehittämiseen riippuu siitä, toimiiko alueella kunnallinen monen kunnan yhteinen jäteyhtiö, jolle on siirretty jätteenkäsittelypalvelut vai kilpailuttaako kunta itse jätteenkuljetuksen ja käsittelyn.

Kunnallisen jäteyhtiön Sammakkokangas Oy:n ja kuntien yhteisen jätelautakunnan myötä pohjoisen Keski-Suomen jätehuollon kehittäminen on helpompaa ja tehokkaampaa. Multian yhteneväinen kuljetusjärjestelmä muiden Sammakkokangas Oy:n täydenpalvelun osakaskuntien kanssa tukee jätehuollon alueellista kehittämistä. Käsittelymenetelmien ja jätteiden käsittelykapasiteettien hoitaminen ja kehittäminen on helpompaa, kun tiedetään, mistä ja miten asukkaiden jätteet saapuvat käsittelyyn. Keräystavat, kuljetus ja käsittely voidaan sovittaa paremmin yhteen kuljetusjärjestelmän yhtenäistämällä yli kuntarajojen.

Nykyisessä järjestelmässä kuntalainen voi vaikuttaa palvelun laatuun joko reklamoimalla tai kilpailuttamalla palvelun. Tällöin reklamointi annetaan suoraan jätteenkuljetusyrykselle, eivätkä reklamaatiot välity jätehuoltoviranomaisen tietoon. Kunnan kilpailuttamassa kuljetusjärjestelmässä reklamaatiot kirjataan ja hoidetaan jäteyhtiössä. Reklamaatiotiedot toimivat jätehuollon toiminnan kehittämisen työkaluna ja kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa ne ovat helposti käytettävissä.

Laajuudeltaan ja laadultaan vähintään nykyisten kiinteistökohtaisten jätehuoltopalvelujen turvaaminen haja-asutusalueille yhtä aikaa aluekeräyspisteiden kanssa edellyttää, että näillä alueilla on kunnan järjestämä jätteenkuljetus. Keräyksen suunnittelu aluekohtaisesti voidaan suunnitella tehokkaasti kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa.

Vaikutukset ympäristöön

Jätteenkuljetuksen aiheuttamat vaikutukset ympäristöön ovat lähinnä liikenteen aiheuttamaa: raskas liikenne, melu, pakokaasut sekä liikenneturvallisuus. Alueilla, joissa toimii useampi kuljetusyritys, voi useampi jäteauto tyhjentää eri päivinä eri asiakkaiden astioita. Tällainen ristiin ajelu eri päivinä samoilla kadunpätkillä ei ole ympäristön, liikenneturvallisuuden tai asukkaiden viihtyisyyden kannalta järkevää eikä siten täytä jätelain vaatimusta ympäristöä säästävistä järjestelmistä.

Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa tyhjennysreittien optimointi tehdään jokaisen alueella toimivan jätehuoltoyrityksen asiakasjoukon perusteella. Vaikka reittien optimointi on nykypäivää ja sellaisenaan tehokasta, neljän (mukaan lukien kunnallinen jäteyhtiö Lakeuden Etappi) eri kuljetusyritykset päällekkäisyys syö optimoinnin tehoa. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa reittioptimoinnit tehdään kuljetusalueen koko asiakasjoukon kesken, ilman päällekkäisyyttä.

Motivan teettämän suuntaa-antavan laskeman mukaan polttoainetta kuluu keskitetysti kilpailutetussa kuljetusjärjestelmässä noin 14 % vähemmän kuin kiinteistön haltijan järjestämässä. Ramboll Oy:n tekemässä jätteenkuljetusjärjestelmävertailussa puolestaan todettiin, että ajettujen kilometrien määrä vähenee siirryttäessä kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen. Arvioitaessa jätteenkuljetusten vaikutuksia ympäristöön voidaan näiden tutkimusten perusteella todeta kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen olevan ekologisesti kestävämpi vaihtoehto.

Kiinteistönhaltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa jäteautojen hiilidioksidipäästöjen määrä on järjestelmästä johtuen suurempi kuin kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa niillä alueilla, joissa toimii enemmän kuin yksi kuljetusyritys. Liikenne- ja viestintäministeriön valtakunnallisen jätelogistiikkaselvityksen mukaan suurimpina esteinä energiatehokkuuden parantamiselle jätteenkuljetuksissa nähtiin kuljetuskaluston ikä, koko ja hidas uusiutuminen, pitkät välimatkat ja kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus. Tutkimuksen mukaan kunnan järjestämä jätteenkuljetus on energia- ja kustannustehokkaampi kuin kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus. Kunnan järjestämän kuljetuksen kilpailutuksessa myös autojen Euro-päästöluokitus on mahdollista laittaa laatupistekriteeriksi.

3.3 Päätöksen vaikutukset arvioidaan kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan

Vaikutukset kotitalouksien asemaan

Jätehuollon järjestäminen on kiinteistön velvollisuus, joka pohjautuu kuitenkin kiinteistön halukkuuteen tehdä sopimus jätteenkuljetusyrityksen kanssa. Kiinteistönhaltijan on oltava jätehuollon järjestämisessä itse aloitteellinen, tehtävä tarvittavat kuljetussopimukset kuljettajien kanssa ja myös varmistettava, että palveluntarjoaja on ELY-keskukseen asianmukaisesti rekisteröitynyt ammattimainen jätteenkuljetusyritys. Kuntalaiset voivat joutua eriarvoiseen asemaan riippuen siitä, kuinka hyvin he osaavat ja kykenevät todellisuudessa hyödyntämään oikeuttaan ja alueen kilpailutusolosuhteita.

Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kiinteistöjen seka- ja biojätteiden tyhjennysmaksut ovat usein korkeammat kuin kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa. On kuitenkin alueita, joilla kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen hinnoittelu on alhaisempi. Multian kohdalla ei tätä tarkastelua voitu tehdä, koska hintatietoja ei ollut saatavilla.

Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kiinteistön haltija asioi jätehuoltojärjestelyjä koskevissa asioissa suoraan kunnallisen jäteyhtiön asiakaspalvelun kanssa, pois lukien viranomaispäätöksen vaatimat asiat. Nykyisessä järjestelmässä kiinteistön haltija ottaa yhteyttä joko kuljetusyrittäjään, kunnalliseen jäteyhtiöön tai jätehuoltoviranomaiseen riippuen jätehuoltoa koskevasta asiasta. Vastuiden jakaminen usean tahon kesken aiheuttaa sekaannusta asiakkaan näkökulmasta. Tässä runsaalla tiedottamisella on huomattu käytännön kokemuksesta olevan positiivinen merkitys ja sekaannusten määrä on vähäisempi.

Kotitalouksilla ei ole nykyisessä kuljetusjärjestelmässä mahdollisuutta aidosti kilpailuttaa jäteastian tyhjenystä kaikissa kunnan osissa. Toimijoita on kolme, mutta tästäkin huolimatta on todettu olevan alueita, joille ei ole kuljetuspalvelua saatu, joten on turvauduttu toisen kunnan jätehuoltopalveluun, jonka kautta on kuljetukset saatu järjestettyä sitä tarvitseville asiakkaille. Palvelun saatavuus tulisi olla varmistettu, jotta järjestelmä voidaan todeta toimivaksi.

Vaikutukset yritysten asemaan

Päätöksen vaikutukset kunnassa toimiville jätteenkuljetusyrittäjille riippuu siitä, toimiiko yritys valtakunnallisesti vai paikallisesti ja millaisia muita palveluita yritys tarjoaa. Multialla toimivat jätteenkuljetusyrittäjät toimivat muidenkin kuntien alueilla ja tarjoavat palveluitaan mm. elinkeinoelämälle. Jätelain muututtua vuoden 2019 alusta lukien, on kunnan vastuulle jäänyt vain asumisessa ja kunnan omassa toiminnassa syntyvät yhdyskuntajätteet. Tämä vähentää kunnan vastuulla olevien tyhjennettävien jäteastioiden määrää.

Mikäli koko seutukunnalla olisi kunnan järjestämä kuljetus, kilpailutettavia alueita tulisi noin kahden vuoden välein tarjolle. Jäteyhtiö pyrkii noin viiden vuoden urakasopimukseen, jolloin kalustoinvestoinnit ovat yrityksille taloudellisesti mahdollisimman riskittömiä. Näin pienilläkin yrityksillä on mahdollisuus laajentaa toimintaansa myös uusille alueille ja siten kasvattaa liiketoimintaansa. Tästä on hyvä esimerkki Sammakkokangas Oy:n toimialueelta, kun juuri viime talvena järjestetyistä kolmesta urakka-aluekilpailutuksesta, kaksi voitti Kivijärveltä kotoisin oleva pieni paikallinen yritys. Jätelain mukaan sekä kunnan että kuntien omistaman yhtiön palveluhankinnoissa on noudatettava julkisista hankinnoista annettua lakia, jossa säädetään muun ohella kilpailuolosuhteiden hyödyntämisestä, tarjouskilpailuun osallistuvien syrjimättömästä kohtelusta ja hankintojen riittävästä avoimuudesta. Kuljetusyrittäjien tasapuoliset mahdollisuudet osallistua kunnan jätteenkuljetuspalveluiden tuottamiseen varmistetaan jätelain säännöksillä (36 ja 43 §) (KHO 2016:20).

Keskitetystä kilpailuttamisesta johtuvien yritysvaikutusten merkitys korostaa kuntien vastuuta jätekuljetusmarkkinoiden suunnittelijana. Kiinteistöhaltijan järjestämä jätteenkuljetus vahvistaa markkinoilla jo olevia kuljetusyrittäjiä ja harvoin antaa mahdollisuuden uusien yritysten tulon alueelle. Kuljetusjärjestelmän muutos yritysten työllistämisedellytyksiin ovat pieniä, sillä jätehuoltopalvelujen volyyymi ei muuttuisi, mutta muutoksia voisi tapahtua yritysten välillä. Pienet, paikalliset kuljetusyrittäjät voivat myös yrityskauppojen myötä päätyä osaksi suurempia yrityksiä, kuten Keski-Suomen alueella on tapahtunut.

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Jätehuoltoviranomaisen tehtävänä on seurata kiinteistöjen jätehuoltojärjestelyiden asianmukaisuutta molemmassa kuljetusjärjestelmissä. Kiinteistön haltijan järjestämässä kuljetuksessa seuranta on jälkikäteistä ja vaatii useimmiten kuljetustiedostojen muokkaamista käsin, jotta ne saadaan syötettyä viranomaisen omaan rekisteriin seurannan toteuttamista varten. Tällainen toiminta lisää viranomaisen työmäärää. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa jätteenkuljetuksen seuranta on helpompaa ja ajantasaisempaa jätteenkuljetusrekisteriin reaaliaikaisesti päivittyvien tyhjennystietojen ansiosta. Kunnan järjestämässä kuljetuksessa kiinteistöjen kuuluminen jätehuoltojärjestelmään ja jätteen päätyminen viranomaisen osoittamaan paikkaan voidaan varmistaa tehokkaammin kuin kiinteistön haltijan järjestämässä kuljetuksessa.

Multian ympäristönsuojeluviranomainen toimii yhdessä ELY-keskuksen kanssa jätehuollon valvontaviranomaisena. Valituksia kiinteistöjen epäasianmukaisesta jätteenkäsittelystä ei ole tullut viranomaisen tietoon. Valvontaviranomaisen rooli on sama kummassakin kuljetusjärjestelmässä, joten kuljetusjärjestelmä ei suoraan vaikuta valvovan viranomaisen työmäärään.

4 YHTEENVETO

Multian kunnassa on käytössä kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus, jota jäteyhtiö tulee täydentämään kesäkuussa 2020 alueellisilla keräyspisteillä, joilla kerätään hyötyjätteitä ja tulevaisuudessa myös sekajätettä.

Jätelain 37 §:n mukaan jätehuoltoviranomainen voi päättää, että kiinteistöittäinen jätteenkuljetus järjestetään kunnassa tai sen osassa siten, että kiinteistön haltija sopii siitä jätteenkuljetusyrityksen kanssa. Kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen voi ottaa käyttöön vain, jos kaikki jätelain 37.1 §:ssä säädetyt edellytykset täyttyvät. Jätehuoltoviranomaisen on kuljetusjärjestelmäpäätöksen tehtyään säännöllisesti seurattava ja valvottava jätelain mukaisten edellytysten täyttymistä ja tarvittaessa muutettava päätöstä, jos lain mukaiset edellytykset eivät täyty.

Multialla toimii kolme kuljetusyritystä, joista ilmeisesti kahdella on valtaosa asiakaskunnasta ja kolmannella vain pieni asiakaskunta. Lisäksi Multialla Väättäiskylän alueen kiinteistöjen jätehuollon kuljetuspalvelu on hoidettu Ähtärissä toimivan jätehuoltoyrityksen kautta. Selvityksen perusteella ei pystytä varmistumaan siitä, että kuljetuspalveluita olisi saatavissa kattavasti ja tasapuolisesti koko kunnan alueella.

Jätehuoltoviranomaisen on huolehdittava, että kaikilla sen vastuulle kuuluvilla kiinteistöillä on käytössä kiinteistöittäinen jätteenkuljetus. Kaikkien asuinkiinteistöjen myös vapaa-ajan kiinteistöjen, tulee kuulua kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen jätehuoltomääräysten mukaisesti. Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus edellyttää kuitenkin kiinteistöiltä omaa halukkuutta kilpailuttaa ja sopia jätteenkuljetuksista yrittäjän kanssa. Jätehuoltojärjestelmän ulkopuolelle jäävät kiinteistöt heikentävät jätehuollon yleistä toimivuutta, voivat johtaa jätteiden epäasianmukaiseen käsittelyyn ja myös asettavat kuntalaiset eriarvoiseen asemaan. Kun otetaan huomioon, että kaikkia kuljetustietoja ei ole toistaiseksi saatu seka- ja biojätteen määristä, ei tilanne anna luotettavaa kuvaa kuntavastuullisen jätteen määrästä eikä siitä, että kuljetusyrittäjät noudattavat jätelain velvoitetta toimittaa jätteet jäteyhtiön määräämään vastaanottoipaikkaan.

Multialla ei pystytty tekemään hintavertailua, koska tietoja ei ollut saatavilla.

Nykyinen järjestelmä ei myöskään edistä jätehuollon yleistä toimivuutta tai alueellista kehittämistä perustessa yksityisten yritysten toimintaan. Kuntien omistama jäteyhtiö on perustettu hoitamaan kunnille kuuluvat jätehuollon palvelutehtävät ja yhtiön keskeisimmäksi tehtäväksi on annettu myös jätehuollon kehittäminen. Jätehuollon kokonaisuus koostuu jätteen keräyksestä, kuljetuksesta ja käsittelystä. Malli, jossa kuntien omistama yhtiö vastaa yhdyskuntajätehuollon järjestämisestä, on eri tutkimuksissa todettu tehokkaimmaksi, tasapuolisimmaksi, edullisimmaksi ja ympäristön kannalta järkevimmäksi tavaksi hoitaa jätehuolto, myös kuljetukset. Myös hallituksen esitys uudeksi jätelaiksi tukee tätä käsitystä, koska kaksoisjärjestelmästä oltaneen luopumassa. Kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen kilpailutuksessa on noudatettava julkisista hankinnoista annettua lakia, jossa säädetään muun ohella kilpailuolosuhteiden hyödyntämisestä, tarjouskilpailuun osallistuvien syrjimättömästä kohtelusta ja hankintojen riittävästä avoimuudesta.

Nykyisen kuljetusjärjestelmän vaikutusten ei voida arvioida olevan myönteisiä kotitalouksien asemaan ottaen huomioon, että kaikkia tietoja ei ole saatavilla, jotta päästäisiin edes arvioimaan aidosti järjestelmän toimivuutta. Nykyisen järjestelmän kohdalla, voidaan kuitenkin sanoa, että palvelun tarjonta ei ole ollut tasa-arvoista eikä kattavaa kaikkia asiakkaita ajatellen, koska sen saatavuus ei ole ollut taattu kaikissa osissa kuntaa. Kilpailua alueella kuitenkin on, koska alueella toimii kolme yritystä. Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus lisää viranomaisen työmäärää jätehuoltovelvoitteiden seurannassa. Jätehuoltoviranomaisen näkökulmasta jätehuollon seuranta on helpompaa ja ajantasaisempaa kunnallisessa järjestelmässä, kun viranomaisen pystyy hoitamaan tehtäviään ja puuttumaan mahdollisesti ilmeneviin epäkohtiin yksinkertaisemmin ja nopeammin.

Kuljetusjärjestelmäpäätöksen vaikutukset yritysten toimintaan riippuvat siitä toimiiko yritys valtakunnallisesti vai paikallisesti, ja toimiiko yritys jo alueella vai onko se pyrkimässä alueelle uutena yrittäjänä. Alueella nyt toimivilla kuljetusyrityksillä on kunnan vastuulla olevan jätteen tyhjennyspalvelun lisäksi myös muuta toimintaa, muun muassa elinkeinoelämässä syntyvien jätteiden jätehuolto.

Kuljetusjärjestelmäselvityksen perusteella jätelain edellytykset kiinteistön haltijan järjestämälle jätteenkuljetukselle eivät täyty. Jos jätehuoltoviranomainen tekee päätöksen siirtymisestä kiinteistön haltijan järjestämästä jätteenkuljetuksesta kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen, päätöksessä on määrättävä kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen lakkaamisesta riittävällä siirtymäajalla. Siirtymäajan on otettava huomioon alueen jätteenkuljetusyrittäjien mahdollisuudet sopeuttaa toimintansa muutokseen. Tilanteesta riippuen sopiva siirtymäajan pituus on tavallisesti 2-3 vuotta. Perustellusta syystä siirtymäaika voi olla tätä lyhyempikin (YM, Jätelakiopas, 5/2015).

LÄHTEET

Luonnos hallituksen esitykseksi jätelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta. <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=9db14571-b2ec-4a6f-a530-1c7bc49397eb>

Hallituksen esitys Eduskunnalle jätelaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi, HE 199/2010
<https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2010/20100199>

Jätelaki 17.6.2011/646
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110646>

Korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjapäätös 2016:19
<http://www.kho.fi/fi/index/paatoksia/vuosikirjapaatokset/vuosikirjapaatos/1455629408393.html>

Korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjapäätös 2016:20
<http://www.kho.fi/fi/index/paatoksia/vuosikirjapaatokset/vuosikirjapaatos/1455712290153.html>

Ympäristöhallinnon ohjeita 5/2015, Jätelakiopas
https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/158367/OH_5_2015.pdf?sequence=1

Järjestetyn jätteenkuljetuksen vaihtoehtojen vertailu, Ramboll Finland Oy
http://vanha.jly.fi/oulun_jatehuolto_loppuraportti.pdf

Multian kylät-sivusto, <https://multiankylat.fi/>, luettu 21.5.2020

Jätehuoltomääräysten laatiminen, Opas kunnallisten jätehuoltomääräysten valmistelijoille ja päättäjille (Kuntaliitto, 2014)

Valtion taloudellinen tutkimuskeskuksen arvio kunnan järjestämisvastuulle kuuluvan jätteenkuljetuksen eri sopimusmallien yritysvaikutuksia, VATT 1/2010

Valtakunnallisen jätelogistiikkaselvitys – Jätelogistiikan nykytilan ja toimintaympäristön selvitys (Liikenne- ja viestintäministeriö, julkaisu 18/2012)